

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Aktiivinen varainhankinta kertoo osaltaan siitä, ettei järjestö laske toimintaansa pelkästään valtionavustusten varaan. Tällaisen järjestön toiminnan rahoittamiseen liittyvät riskit ovat valtion näkökulmasta selvästi pienemmät verrattuna järjestöön, jonka rahoitus nojaa pelkästään julkiseen rahoitukseen.

Tällä hetkellä vapaaehtoisten tekemä vapaaehtoistyö ei näy kirjanpidossa, joskin STEAlle raportoidaan myös vapaaehtoistyö. Arvioitaessa järjestöjen varainhankintaa, pitäisi paremmin huomioida järjestöissä toteutettu vapaaehtoistyö, ja vapaaehtoistyöllä pitäisi olla myönteinen vaikutus avustukseen.

Pitkittynyt taantuma/lama yhdessä vähenevien valtionavustusten kanssa voivat pitkällä aikavälillä heikentää järjestöjen rahoituspohjaa. Tämä voi ilmetä esimerkiksi pienempinä lahjoituksina tai jäsenmäärän (jäsenmaksut) laskuna. Siksi on syytä pohtia erilaisia keinoja, joilla voidaan luoda edellytyksiä järjestöjen rahoituksen vahvistamiseksi, ja jolla voi olla laajemmin myönteistä vaikutusta suomalaiseen yhteiskuntaan.

Lahjoituksen verovähennyskelpoisuutta olisi syytä madaltaa nykyisestä 850 eurosta selvästi alemmas, mikä voisi innostaa useampia suomalaisia lahjoittamaan rahaa hyvään ja tärkeään tarkoitukseen.

Tällä hetkellä ammattiyhdistysliikkeen jäsenmaksu on verovähennyskelpoinen. Verovähennyskelpoisuus ei kuitenkaan koske muiden järjestöjen jäsenmaksuja, mikä asettaa järjestöt tältä osin eriarvoiseen asemaan. Samoin on syytä muistaa, että kyseinen verovähennyskelpoisuus on suunnattu lähtökohtaisesti työikäisille. Siksi mielestämme on syytä selvittää sitä, että ammattiyhdistysliikkeen jäsenmaksun verovähennyskelpoisuus laajennettaisiin koskemaan kaikkien rekisteröityjen järjestöjen jäsenmaksuja ja verovähennyskelpoisuudelle asetettaisiin katto.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

STEA edellyttää niin sanotuilta varakkailta järjestöiltä 10 % omarahoitusosuutta, mutta käytännössä omarahoitusosuus voi olla paljon enemmän, jopa yli 2/3 järjestön toiminnan rahoittamisesta. Järjestöjen rahoituksen tasapuolisuuden ja rahoitusta anovien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on tärkeää, ettei samanlaista toimintaa tuottavia ja samanlaisella volyymilla toimintaa toteuttavia järjestöjä aseteta valtionrahoituksessa epätasa-arvoiseen asemaan.

Mainittu riski järjestöjen epätasa-arvoisesta kohtelusta on olemassa jo senkin vuoksi, koska STEAn avustuspäätökset perustuvat tällä hetkellä ”kokonaisharkintaan”. Jotta valtionavustuksia koskeva päätöksenteko voisi toimia nykyistä paremmin, tulisi samalla kehittää omarahoitusosuuden kanssa rinnan STEAn arviointiprosesseja mitattaviksi ja lisätä avoimuutta avustuspäätösten käsittelyssä. STEAlla pitäisi olla käytössä julkinen ja ennakkoon tiedossa oleva arviointikriteeristö, jonka pohjalta avustushakemusta ja avustushakemuksen tehnyttä toimijaa arvioidaan. Avustusta hakeneella toimijalla pitäisi olla oikeus saada konkreettista palautetta, miten avustushakemus on arvioitu (esimerkiksi pisteytetty), ja mihin arviointi perustuu.

Lähtökohtaisesti jokaisella jo vähän pidempään toimineella STEA-avustusta saavalla järjestöllä pitäisi olla valmius ainakin pieneen omarahoitusosuuteen.

Viimeisenä kohtana tuomme esille kysymyksen siitä, miten hyvin STEA-avustukset vastaavat nykyistä vallitsevaa tilannetta? Onko STEAn avustuskohteissa sellaisia toimijoita, joiden avustus perustuu aikaisempien vuosikymmenten tilanteeseen, on ikään kuin betonoitua rahoitusta.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Osana avustusten myöntämisprosessia on toiminnan tulosten arviointi. Osa toiminnasta on luonteeltaan sellaista, jonka tuloksellisuus on arvioitavissa vasta pitkällä aikavälillä.

Tuloksellisuuden arvioinnissa on tärkeää se, että arvioinnin kohde, joka on raportoinut toiminnastaan avustuksen myöntäjälle (valtiolle), saa konkreettista palautetta arvioinnista. Tällä hetkellä STEA-avusteisten toimijoiden tuloksellisuusraporteista annettava palaute saattaa rajoittua ainoastaan yhteen sanaan.

Järjestöjä voitaisiin tukea tekemään omaa varainhankintaa luomalla kannustimia. Esimerkiksi varainhankinnan kulut olisivat tiettyyn vuosittaiseen tuottomäärään asti avustustuskelpoisia kustannuksia.

4. Minkälaisia vaikutuksia arviot käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Mielestämme olisi syytä selvittää vaihtoehtoa, että kaikilla jo pidempään STEA-avustusten piirissä olevilla järjestöillä, olisi ainakin pieni omavastuu. Tällöin voitaisiin oikeudenmukaisesti tasoittaa eroa niiden järjestöjen välillä, joilla on korkea omavastuu (selvästi yli 10 %).

Mikäli yleisavustuksesta pitää jatkossa suunnata vähintään 10 % varainhankintaan, on syytä kiinnittää samalla huomioita järjestöjen henkilöstöresursseihin, minkä suhteen avustettavien järjestöjen välillä on suurtakin vaihtelua.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

-

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

-

Vuori Timo
Kansallinen senioriliitto ry - edunvalvonnan suunnittelija